

Kültürel Çeşitliliğe ve Çoğulluğa Katkıları Bağlamında CMO'lar

Alpaslan Durmuş
TBYM Yönetim Kurulu Başkanı

Kültürel
Çeşitliliğe ve
Çoğulluğa
Katkıları
Bağlamında
CMO'lar

Insan doğumla ölüm arasındaki bir parantezde yaşar. Doğumla açılan ve ölümlle kapanan bu parantez içinde insan da diğer birçok canlıya benzer faaliyetlerde bulunur. Ancak diğer birçok canlının yapamadığı şeyleri de yapar; düşünür ve bilir (homo sapiens), aletler yapar (homo faber) ve nihayet “ölçü” olur. Nitekim Protagoras’ın yüzyıllar önce yapmış olduğu insanın “her şeyin ölçüsü (homo mensura)” olması, zihinsel faaliyetleri ve ürünleri bağlamında artık bir realiteye/olguya dönüşmüş durumdadır. Eskilerde insan zihninin faaliyetleri “bir kişi”ye, “tek birey”e atfedilmezken kapitalizmle birlikte artık tek bir bireyin malı olarak alınır satılır bir meta hâline erişmiştir.

Süreci kısaca hatırlayalım. Fikrî ürünlerin çoğaltılması ve yaygın bir ağla dağıtılması, matbaa ile söz konusu olur. İngiltere’de 1557’de kurulmuş *Londra Kitapçılar Loncası* ile matbaacıların kendi bastıkları kitabın bir başka matbaaca basılmasına engel olunması çabaları gündeme gelir. Londra Kitapçılar Loncasının sağladığı kitap basma izni, bir *owner of copy* imtiyazıydı ve bu imtiyazı alan matbaaya teksir (çoğaltma) hakkını sağlıyordu. 1886 yılında imzalanan (ve öncülü 1858’de Brüksel’deki, 1878’de Paris’teki yazarların yaptığı toplantılar olan) Bern Sözleşmesi konuyu başka bir boyuta taşır. Artık insan düşüncesi bir ekonomik değer ifade etmeye başlar.

Collective Management of Copyright (CMO) sistemi Bern’le başlayan sürecin geldiği önemli bir noktadır. CMO ile eserlere dair çoğaltma, yayma, temsil ve umuma iletim haklarının toplu bir şekilde yönetimi yapılmaktadır. CMO’lar bireysel olarak takibi ve sonuç alınması güç/zor bir işi, bir sistem dâhilinde ve kurum çatısı altında yapar. Böylece güç birliği ve yardımlaşma sayesinde etkin, verimli, ekonomik, etkili bir telif (eser) koruma, dolaşısıyla müellif (eser sahibi) koruması sağlar, telifin ve müellifin hayatini/varlığını temin eder.

Bu noktada CMO’ların kültürel çeşitliliğe ve çoğulluğa katkılarının neler olduğunu, neler olabileceğini tartışmaya geçmeden önce birkaç hatırlatma ve özetleme yapmak isterim.

Kültürel
Çeşitliliğe ve
Çoğulluğa
Katkıları
Bağlamında
CMO'lar

CMO'lar Ne Yapar?

CMO'lar eseri ve eser sahibini korumak olarak özetleyebileceğimiz bir iş yapar. Bu bağlamda başlıca şu faaliyetleriyle bunun gerçekleşmesini sağlar:

- Eserin eser sahibi dışındaki kişi veya kurumlar tarafından yapılan tüm kullanım şekillerini ve kullanıcılarını takip ve tespit eder.
- Eser sahiplerinin eserlerinin umuma/genele arzından/kullanımından doğan mali haklarını takip eder.
- Eser sahibi adına eserlerinin yayınına izin verir.
- Eser sahibi adına toplu sözleşmeler imzalar.
- Yayın kuruluşlarından aldığı listeler doğrultusunda eser sahiplerine telif hak bedellerini dağıtır.
- Eser sahiplerinin eserlerini izinsiz olarak kullanan kullanıcılara karşı hukuki mücadele verir.
- Lisanslama tarifelerinin oluşturulması için kıstaslar/parametreler belirler.
- Tarifelerde kullanım şeklini ve kullanıcıyı dikkate alan hiyerarşiler oluşturur.
- Tarifeler üzerinde anlaşılabilmesi hâlinde uzlaştırma komisyonu oluşturur veya oluşturulan komisyonlara taraf olur.

CMO'lar Çalışmalarını Hangi Alanlarda Yapar?

CMO'lar yaratıcı endüstrilerin ürünlerini ana başlık olarak ifade edecek olursak şu alanlarda takip edip lisanslar:

- Canlı performans ve konser etkinlikleri alanında
- Dijital kütüphaneler ve veri tabanları
- Genel/kamuya açık alanlarda
- İnteraktif alanda koruma
- İnternet ve internet bağlantılı cihazlar alanında
- Kütüphaneler
- Radyo ve televizyon alanında

Kültürel
Çeşitliliğe ve
Çoğulluğa
Katkıları
Bağlamında
CMO'lar

CMO'lar Çalışmalarını Hangi Platformlarda, Mekânlarda, Ortamlarda vb. Yapar?

CMO'lar yaratıcı endüstrilerin ürünlerini ayrıntılı olarak ifade edecek olursak şu alanlarda takip edip lisanslar:

- Alışveriş merkezleri, marketler ve mağazalar
- Balo salonları
- Canlı performans ve konser etkinlikleri
- Düğün salonları
- Farklı seviye ve türlerde okullar ve eğitim merkezleri
- Fuar ve festival alanları
- Gazino, gece kulübü, bar, meyhane, taverna, disco vb. eğlence yerleri
- İnternet
- İnternet bağlantılı cihazlar
- Kabare, sirk, lunapark vb. gösteri alan ve merkezleri
- Kaset/Cd
- Kongre, sergi ve gösteri alanları ve merkezleri
- Konser alanları ve merkezleri
- Kütüphaneler ve araştırma merkezleri
- Lokanta, restoran, cafe vb. yeme-içme-eğlence tesisleri
- Mobil TV
- MP3
- Müsabaka alanları
- Opera, bale, tiyatro vb. performans ve konser salonları
- Oteller
- Radyo ve televizyon
- Sinema
- Stadyumlar
- Tatil köyleri
- Tören ve şenlik alanları
- Ulaşım şirketleri ve terminaller

CMO'ların Çalışmaları Kültürel Çeşitliliğe ve Çoğulluğa Ne Katkı Sağlar?

CMO'ların çalışma alanlarına ve icra ettiği işleve dair bu kısa özetten sonra kültürel çeşitliliğe ve çoğulluğa katkılarının neler olduğuna ve neler olabileceğine odaklanalım:

- **İnsan Emegini ve Düşünceyi Önemseme**

CMO'lar yaptıkları çalışmalarla insanın ortaya koyduğu emeği önemseyip korur. Fikir terinin hakkını almasına, bu sayede varlığını korumasına ve devamlılığına katkı sağlar. Düşünce kimden gelirse gelsin, içeriği ne olursa olsun korumaya alınmış ve bu sayede düşünce/fikir zenginliği korunmuş olur.

- **Herkese Açık Bir Mülkiyet**

CMO'lar kendi dünyasında, evinde barkında tek başına yaşayan ve sınırlı sayıda misafir ağırlayan bir insanın (bireyin) fikriyle ve fikrinin ürünü olan eseriyle herkese açık bir ikranda bulunmasına, topluma karışmasına vesile olur.

- **Köprü**

CMO'lar yaptıkları çalışmalarla, bu çalışmalarını uluslararası sözleşmelerle uluslararası alanda da sürdürerek kültürler arası köprü oluşmasına, dolayısıyla kültürler arasında tanıma, tanışma ve kaynaşmaya, insanlar ve toplumları arasında her birinin yekdiğerini zenginleştirmesine vesile olurlar.

- **İş Birliği ve Birikimsellik**

Kültürlerin gerek bireysel gerekse ortak hafıza ve üretimlerinin diğer kültürlerle ortaklıklar ve iş birlikleri geliştirme sine aracı olurlar. Böylece hem kültürlerin ortak üretimler yaparak birbirlerini zenginleştirmesine hem de evrensel bir insanlık birikimi oluşmasına vesile olurlar.

Kültürel
Çeşitliliğe ve
Çoğulluğa
Katkıları
Bağlamında
CMO'lar

- **Barış ve Kardeşlik**

CMO'lar kurulmasına vesile oldukları köprüler, geliştirilmesine katkı sundukları iş birliği ve oluşturdukları birikim sayesinde insanlar ve toplumları arasında dostluk ve dayanışmanın gelişmesine, barış ve kardeşliğin egemen olmasına vesile olurlar.

- **Aslı Muhafaza**

Eserin telif edildiği hâl üzere kalmasını sağlayarak dili, kültürü, dönemin sosyoekonomik, politik ve psikolojik verilerini örtülü olarak (zımnen) muhafaza rolü görür, kendi özgünlüğü içinde yaşamalarına yardımcı olurlar.

TÜRKİYE'DE TOPLU HAK TAKİP ÖRGÜTLERİ

Kültürel
Çeşitliliğe ve
Çoğulluğa
Katkıları
Bağlamında
CMO'lar

TÜRKİYE'DE TOPLU HAK TAKİP ÖRGÜTLERİ

SİNEMA

1. BSB (BSB Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 29.12.1999

Adresi: Ergenekon Cad. N: 10 Ahmet Bey Plaza K: 7 Pangaltı Şişli İS-TANBUL

Telefon: 0 212 245 89 58 - 0 212 245 90 96

Faks: 0 212 245 89 58

Web Adresi: www.bsb.org.tr

2. SESAM (Türkiye Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 08.05.1986

Adresi: Ergenekon Cad. Ahmetbey Plaza No: 10 Pangaltı/İstanbul

Telefon: 0.212.247 57 08

Faks: 0.212.247 57 03

Web Adresi: www.se-sam.org

3. SETEM (Sinema ve Televizyon Eseri Sahipleri Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 16.04.2003

Adresi: Ergenekon Cad. Ahmetbey Plaza No: 10 Kat: 5/6/7/8 Pangaltı/İstanbul

Telefon: 0.212.230 15 08 – 0 212 230 15 95

Fax: 0 212 230 15 95

Web Adresi: www.setem.org.tr

4. SİNEBİR (Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 30.10.2006

Adresi: Ergenekon Cad. Ahmetbey Plaza No: 10 Pangaltı/İstanbul

Telefon: 0554 380 57 77

Faks: 0 212 247 39 12

Web Adresi: www.sinebir.org.tr

5. FİYAB (Film Yapımcıları Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 19.08.2005

Adresi: Atatürk Bulvarı Ata Apt. No.231/10 Kavaklıdere / ANKARA

Telefon: 0.312. 467 43 14 (pbx)

Faks: 0 312 467 43 37

Web Adresi: www.fiyab.org.tr

Kültürel
Çeşitliliğe ve
Çoğulluğa
Katkıları
Bağlamında
CMO'lar

6. SE-YAP (Sinema Eseri Yapımcıları Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 25.05.2007

Adresi: Sinema Meslek Birlikleri Merkezi Ergenekon Cad. Ahmetbey
Plaza No: 10 Kat: 6 Harbiye Şişli İstanbul

Telefon: 0 212 246 33 22

Faks: 0 212 246 33 28

Web Adresi: www.se-yap.org.tr

7. TESİYAP (Televizyon ve Sinema Filmi Yapımcıları Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 23.06.2003

Adresi: Sinema Meslek Birlikleri Merkezi Ergenekon Cad. Ahmetbey
Plaza

No: 10 Kat: 5-6-7-8 Harbiye Şişli İstanbul

Telefon: 0 212 247 36 02 - 0 212 247 39 02

Faks: 0 212 247 39 12

Web Adresi: www.tesiyap.com

8. BİROY (Sinema Oyuncuları Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 07.10.2009

Adresi: Ergenekon Cad. Ahmetbey Plaza No: 10 Kat: 5/6/7/8 Pangaltı/İstanbul

Telefon: 0212 343 1680

Faks: 0212 343 1679

9. ASİTEM (Anadolu Sinema ve Televizyon Eseri Sahipleri Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 29.02.2012

Adresi: Haydar Aliyev Cad. No: 63 Kat: 8 Daire: 22 Manavkuyu Bayraklı/İzmir

Telefon: 0232 348 48 98

Fax No: 0 232 332 05 08

10. SENARİSTBİR (Senaryo ve Diyalog Yazarı Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği)

Adresi: Ergenekon Cad. Ahmet Bey Plaza No: 10 Kat: 7 Pangaltı, Şişli/İstanbul

Telefon: 0212 232 53 85

Faks: 0212 232 53 86

Kültürel
Çeşitliliğe ve
Çoğulluğa
Katkıları
Bağlamında
CMO'lar

MÜZİK

1. MESAM (Türkiye Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 11.08.1986

Adresi: Sıracevizler Cad. Esen Sok. Saruhan Plaza No: 6 Kat: 6 Bosphoru, Şişli/İstanbul

Telefon: 0.212.296 99 10

Faks: 0.212.296 99 26

Web Adresi: www.mesam.org.tr

2. MSG (Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 26.07.1999

Adresi: Barbaros Bulvarı Orhan Birman İşmerkezi No: 149 Kat: 1 Balmumcu, Beşiktaş/İSTANBUL

Telefon: 0.212.267 45 15

Faks: 0.212.267 45 60

Web Adresi: www.msg.org.tr

3. MÜYOR-BİR (Müzik Yorumcuları Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 19.04.2000

Adresi: Harbiye M. Cumhuriyet C. Dörtler Apt. No: 42 K: 2 D: 2 Elmadağ Şişli/İstanbul

Telefon: 0212 241 74 76

Faks: 0.212.241 74 79

Web Adresi: www.muyorbir.org.tr

4. MÜZİKBİR (Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 14.04.2008

Adresi: Fevzipaşa Cad. Bilgili Apt. No: 42 D. 4 Fatih / İSTANBUL

Tel: 0212. 532 57 52 – 53

Faks: 0212 532 56 33

Web Adresi: www.muzikbir.org

5. MÜ-YAP (Mü-Yap Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birli.)

Kuruluş Tarihi: 03.08.2000

Adresi: Kuloğlu Mah. Turnacıbaşı Sok. No: 6 Kat: 5 Beyoğlu/İSTANBUL

Telefon: 0.212.292 46 13 (pbx)

Faks: 0.212.292 46 17

Web Adresi: www.mu-yap.org

Kültürel
Çeşitliliğe ve
Çoğulluğa
Katkıları
Bağlamında
CMO'lar

6. MÜYA-BİR (Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 22.08.2006 / 137587

Adresi: Merkez Efendi Mah. Mevlana Cad. Tercüman Sitesi A-10 Blok
Kat: 8

Daire: 36 Cevizlibağ/Zeytinburnu/İSTANBUL

Tel: 0212.582 12 83- 84- 60 pbx

Faks: 0.212.582 12 64

Web Adresi: www.muya-bir.org.tr

İLİM-EDEBİYAT

1. BESAM (Bilim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 21.01.2000

Adresi: Sahne Sokak, Ali Han No: 307 Galatasaray/İstanbul

Telefon: 0 212 293 55 88

Faks: 0.212.251 95 23

2. İLESAM (Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 11.08.1986

Adresi: İzmir Caddesi No: 33/16 Kızılay /ANKARA

Telefon: 0.312.419 49 38

Faks: 0.312.419 49 39

Web Adresi: www.ilesam.org.tr

3. BİYESAM (Bilişim ve Yazılım Eser Sahipleri Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 01.11.2005/162635

Adresi: Latilokum Sokak Fidan Apt. No: 7 Kat: 1 D: 3 Mecidiyeköy
Şişli/İSTANBUL

Telefon: 0530 936 3988

Faks: 0212 855 6228

Web Adresi: www.biyesam.org.tr

4. ÇEVİR (Çevirmenler Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 01.05.2006/68003

Adresi: Osmanağa Mah. Kırtasiyeci Sokak No: 8/3 34714 Kadıköy/
İSTANBUL

Telefon: 0.216.337 16 99

Faks: 0216 337 68 36

Web Adresi: www.cevbir.org

Kültürel
Çeşitliliğe ve
Çoğulluğa
Katkıları
Bağlamında
CMO'lar

5. YAYBİR (Yayıncılar Telif Hakları ve Lisanslama Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 19.04.2006

Adresi: İnönü Cad. Opera Palas Apt. No: 55 Kat: 2 Gümüşsuyu 34437
Taksim/İSTANBUL

Telefon: 0212.512 42 10-14

Faks: 0212.512 42 15

Web Adresi: www.yaybir.org.tr

6. TBYM (Türkiye Basım Yayın Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 04.01.2007

Adresi: Binbir Direk Mh.Dostluk Yurdu Sk. Yeşil Apt. No: 1 Kat: 1 D:
3 Sultanahmet, Fatih/İSTANBUL

Tel: 0212 514 07 37

Faks: 0212 310 59 06

E-Posta: bilgi@tbym.org

Web Adresi: www.tbym.org

7. DEKMED (Ders ve Kültür Kitapları Yayıncıları Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 22.07.2013 / 143499

Adresi: Bahçelievler Mah. Muammer Aksoy Caddesi (Eski 2.Cd.) No:
4/5 Çankaya / ANKARA

Tel/Fax: 0312 309 09 54

Faks: 0312 309 09 56

E-Posta: dekmed@gmail.com

Web Adresi: www.dekmed.org

8. EĞİTİMYAYBİR (Eğitim Yayıncıları Meslek Birliği)

Adresi: Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 122/2 Maltepe/ANKARA

Telefon: 0312 230 5757

Faks: 0312 230 4757

GÜZEL SANATLAR

1. GESAM (Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi: 08.09.1986

Adresi : G.M.K.Bulvarı No: 63/4 06570 Maltepe/ANKARA

Telefon: 0.312.231 10 82 – 229 66 27

Fax: 0.312.231 23 84

Web Adresi: www.gesam.org.tr